

Femmornas affär

Britt Marie Malmgren ger ett exempel på undersökande arbetssätt.

Vi startade affären för tre år sen, som ett projekt. Då var skolans samtliga åtta klasser med. Vid utvärderingen efter ett år var det många lärare som tyckte att det varit krångligt att inte ha förbrukningsmaterialet i klassrummet, man glömde affärens öppettider, att tänka efter några dar framåt vad som kunde behövas osv. Jag nämner det här eftersom det är avgörande vilken inställning man har till *idén* med affären, om det ska bli lyckat.

Tre klasser — tillhörande samma årskurs — fortsatte, och för oss är affären nu något vi ständigt ser nytta av.

- Barnen är duktiga i huvudräkning och framför allt i överslagsräkning.
- De tänker även i andra situationer mycket ekonomiskt.
- De är måna om vårt material, både klassens och skolans.
- De har medinflytande.
- De lär sig att det lönar sig att spara.
- De får känsla för ekonomisk planering och budget.
- Som expediter lär de sig att skriva kvitto, räkna på miniräknare, bokföra och naturligtvis att expediera.

Det är de här punkterna man ska ha för ögonen, och tycka att de är värdefulla, när man startar affären. Då blir den en tillgång.

Sortiment och öppettider

I affären har vi allt förbrukningsmaterial. Första året gjorde vi helt enkelt så att varje lärare beställde som vanligt och sedan lade vi skolans samlade material på hyllorna i affären. Vi gjorde en prislista där styckpris och pris för 10 st anges (inkl moms). Pris för 10 har man nytta av på flera sätt. I åk 4 är det mest som en lathund men sedan kan man använda sig av den för olika räkneexempel. (Vi ska köpa 3 st av en vara, barnen får veta vad 10 st kostar och måste då använda division i huvudet. Eller, vi ska ha 50 st och de lär sig att multiplicera med 5 i stället för 50 osv. Man kan vrida och vända på exemplen och märker till sin glädje att till slut är det här enkelt även för de allra svagaste i klassen).

I början av läsåret får varje klass förutom prislistan, en kassabok och en barometer, samt en

skylt med affärens öppettider. I kassaboken skriver vi inköpslistan varje gång. Bredvid inköpslistan sätter vi sedan kvittot. Barometern är indelad med streck för varje tiotal kronor och visar sammanlagt den summa som klassen har att göra av med. Ett rött sidenband ligger hoprullat vid 0 när året börjar och vecklas sedan ut vartefter pengarna går åt. En snabb blick på barometern och en jämförelse med hur stor del av läsåret som gått talar om för oss om vi slösat eller varit sparsamma.

Affären håller vi öppen två dagar i veckan. Det har visat sig bäst att ha två tillfällen, ett på måndagen och ett onsdag eller torsdag. Eftermiddag är bättre än förmiddag, då har alla hunnit ta upp eventuella inköp med klassen. Det räcker om affären är öppen 20 min varje gång. Kvittoskrivandet gör vi efteråt, det tar alltför lång tid för expediterna och det är onödigt att de elever som handlar ska stå och vänta. Vi har öppet under lektionstid och en lärare får alltså betalt en timme/vecka för att hålla i affären. Första året hade vi öppet under rasttid men det blev på flera sätt stressigare. Den lärare och de elever som skulle expediera skulle på nolltid förflytta sig från klassrummet till affären. De inköpare som hamnade sist i kön fick ingen rast ute.

Hur handlar man?

Så här gör vi rent praktiskt i klassen när vi ska handla: Två barn, nya varje gång, utses att göra dagens inköp. Den ena tar inköps/kassaboken och den andra tar prislistan. Själv tar jag en tavelkrita i handen. Barnen talar om vad de har slut på och vartefter skriver jag upp på tavlan, antal och artikel i spaltform. Vi ser till att det i klassrummet finns ett litet lager av pennor, sudd, skriv- och räknehäften. Nu kommer turen till uträknanDET. Den elev som har prislistan talar om vad varje sak kostar. Först huvudräkning, jag skriver summan för varje artikel och sen räknar vi ner vad hela kalaset kommer att kosta. Den elev som har inköpsboken skriver av det jag skrivit på tavlan. De här barnen går sedan, när affären är öppen, och handlar. De får sakerna men lämnar boken till expediterna.

När affären stängt sätter sig expediterna och skriver ut kvittan. De räknar ut på miniräknare och gör en koll med klassens uträkning som ju står i boken. Originalkvittot sätts in i boken och kopian sätts i bokföringspärmen. Där finns också ett blad för varje klass som talar om hur mycket pengar klassen har. Varje gång vi handlar drar expediten av den summan så att vi hela tiden har aktuellt hur mycket pengar som finns kvar. När det här arbetet är klart går expediterna och lämnar tillbaka kassaböckerna och vi i klassen justerar barometern.

Vi har två expediter varje gång och den lärare som håller i affären säger till ifrån vilken klass de ska tas. Ungefär tre veckor före sommarlovet är affären öppen för sista gången. Då får vi tänka till extra vad vi behöver. När vi sedan får vårt sista kvitto vet vi också hur mycket pengar vi sparat. De pengarna är barnens/klassens egna. De får bläddra i Blå guiden och skriva ner önskemål på vad vi ska köpa. Sedan har vi omröstning i klassen. Min klass valde i våras att köpa 20 kg lera, påfyllning till sina limflaskor, en häftapparat, en fotboll, pennvässare, "lyxiga" radergum-

min och ny uppsättning penslar och täckfärger. Det är mestadels väldigt vettiga saker de väljer. Samtidigt som de ändå har Blå guiden framme ger de förslag till affärens sortiment. Det visar sig att för varje år får vi möjlighet att utöka och det blir mer att välja på.

Om ni nu på din skola bestämmer er för att starta en affär — vilket jag hoppas — stöter ni säkert på en massa detaljer ni vill fråga om. Ring mig i så fall, jag hjälper gärna till!

Britt Marie Malmgren. Tel. 08/749 27 27

PRISLISTA 5:ornas affär

	Pris per styck	Pris för 10 st
Anteckningsblock (rutat papper)	2:10	21:00
Anteckningsbok	0:70	7:00
Blyertspenna	0:45	4:50
Färgpennor	13:60	136:00
Glosbok	1:00	10:00
Häftmassa	8:65	—
Linjal	1:00	10:00
Linjerade arbetsblad	0:05	0:50
Pennförlängare	0:30	3:00
Pennförtjockare	1:15	11:50
Radergummi	0:25	2:50
Ritbok	1:20	12:00
Ritpapper	0:10	1:00
Rutade arbetsblad	0:05	0:50
Räknehäfte	0:90	9:00
Skrivhäfte (blått eller rött)	1:00	10:00
Skrivhäfte (lila eller grönt)	1:60	16:00
Spännpapper	0:10	1:00
Stort skrivhäfte (A4)	3:50	35:00
Tejp	2:65	26:50
Tonpapper	0:25	2:50